

مثنى الجزرية

تَمَّتْ

Cezeriyye Manzumesinin Sonuna Eklenen Tamamlayıcı Bilgiler

Cezeriyye Manzumesinin Sonuna Eklenen Tamamlayıcı Bilgiler

إِتْمَامُ الْحَرَكَاتِ

HAREKE SESLERİNİ TAM VERMEK

إِتْمَامُ الْحَرَكَاتِ

tam bir büzmekle ← ضَمًّا → dudakları öne büzmekle → ancak tam olur
إِلَّا بِضَمٍّ الشَّقَتَيْنِ

her dammeli
kelime
tam olmaz
۱- وَكُلُّ مَضْمُومٍ فَلَنْ يَتِمَّ

1. Dammeli harfler (damme sesi), ancak dudakların tam bir şekilde öne doğru büzülmesiyle tamam olur.

iyice anla ! ← أَفْهَمَ → ağzı yukarıya doğru açmakla → fethalı harfler → tamamlanır
يَتِمُّ، وَالْمَفْتُوحُ بِالْفَتْحِ

alt çenenin → iyice aşağıya doğru inmesiyle → kesralı harfler ise
۲- وَذُو انْخِفَاضٍ بِانْخِفَاضٍ لِلْفَمِ

2. Kesralı harfler, (kesra sesi) ancak alt çenenin (iyice) aşağıya inmesiyle, fethalı harfler (fetha sesi) ise ağzın yukarıya (doğru dik bir şekilde) açılmasıyla tam olur.

إِتْمَامُ الْحَرَكَاتِ

harekenin aslı olan mahreci ona eşlik eder
أَصْلُ الْحَرَكَةِ مَخْرَجُهَا يَشْرُكُهَا

harekeli olduklarında zira harfler
مُحَرَّكَةٌ إِنْ تَكُنْ إِذِ الْخُرُوفِ ۃ- ۳

3. Zira harfler harekeli oldukları zaman, sahip oldukları harekenin aslı olan mahreç eşlik eder.

bilinen mahreci ya harfi
وَالْيَاءُ فِي مَخْرَجِهَا الَّذِي عُرِفَ

elif harfinin mahreci yani vav harfinin mahreci
وَمَخْرَجُ الْأَلِفِ أَيِّ مَخْرَجِ الْوَاوِ ۄ- ۴

4. Yani damme sesinde vav harfinin mahrecini, fetha sesinde elif harfinin mahrecini, kesra sesinde ise ya harfinin mahrecini kullanırız.

إِتْمَامُ الْحَرَكَاتِ

düzelten ol öne büzmemiş dudaklarını
مُحَقِّقًا كُنْ بِالضَّمِّ شِفَاهُهُ

uygulamıyor Kuran okuyucusu eğer görürsen
۵- فَإِنْ تَرَ الْقَارِئَ لَنْ تَنْطَبِقَا

5. Dammeli harfte dudaklarını tam bir şekilde öne doğru büzmeyen bir Kuran okuyucusu görürsen onu düzelt !

tam bir şekilde onu telaffuz etmek gerekli olan
وَالْوَاجِبُ النَّطْقُ بِهِ مَتَمًّا

damme sesini eksik yapmıştır zira o okuyucu
۶- بِأَنَّهُ مُنْقَصٌ مَّا ضَمًّا

6. Zira o okuyucu damme sesini eksik yapmıştır. Gerekli olan ise dudakları (öne doğru büzerek) tam bir şekilde telaffuz etmektir.

doğru olanı yapasın iyice anla ki ! her bir hareke sesini tamamlamak
تُصِبُّ أَفْهَمُهُ كُلِّ مِنْهُمَا إِتْمَامٌ

gerekir kesralı fethalı aynı şekilde
harflerde harflerde harflerde
۷- كَذَلِكَ ذُو فَتْحٍ وَذُو كَسْرٍ يَجِبُ

7. Aynı şekilde fethalı ve kesralı harflerde de hareke seslerinin tam olması için yapılması gerekenleri yapmak gerekir. Bunu iyice anla ki doğru olanı (okuyuşu) yapasın

ÖĞRENDİKLERİMİZ

- ✓ İmam İbnu'l-Cezeri'nin, Mukaddime adlı manzumesinin sonuna eklenen ve manzumede yer almayan dört önemli konudan ilki; tecvid ilminde **“itmâmu'l-harekât”** denilen hareke seslerinin tam olarak telaffuz edilmesidir. İmam **Şihabuddin et-Tîbî**'nin «Manzumetu'l-mufid fi ilmi't-tecvîd adlı manzumesinden alınan bu yedi beyit, bize hareke seslerini en doğru şekilde nasıl seslendireceğimizi izah etmektedir.
- ✓ Damme sesi, ancak dudakların tam bir şekilde öne doğru büzülmesiyle tamam olur.
- ✓ Kesra sesi ancak alt çenenin (iyice) aşağıya inmesiyle tam olur
- ✓ Fetha sesi ise ağzın yukarıya (doğru dik bir şekilde) açılmasıyla tam olur.
- ✓ İmam **et-Tîbî** bunun nedeni de şöyle açıklıyor: «Zira harfler harekeli oldukları zaman, sahip oldukları harekenin aslı olan mahreç eşlik eder. Yani damme sesinde vav harfinin mahrecini, fetha sesinde elif harfinin mahrecini, kesra sesinde ise ya harfinin mahrecini kullanırız.
- ✓ Ayrıca bize bir tavsiyesi de var: «Dammeli harfte dudaklarını tam bir şekilde öne doğru büzmeyen bir Kuran okuyucusu görürsen onu düzelt ! Zira o okuyucu damme sesini eksik yapmıştır. Gerekli olan ise dudakları (öne doğru büzerek) tam bir şekilde telaffuz etmektir.